

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จำนวน ๑๗๐ คน ผู้ร้อง)

ประธานรัฐสภามีคำร้องเป็นหนังสือ ค่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๐๑/๑๕๗๒ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒ และค่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๐๑/๘๓๗๔ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะรวม ๕๕ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก ๑๐๓ คน ขอให้ส่งเรื่องพร้อมด้วยความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาว่า เป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดข้อโต้แย้ง และส่งผลกระทบต่อสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ถือได้ว่า เป็นตัวบุคคลของอีกองค์กรหนึ่ง จึงเป็นเรื่องการโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ควรจะต้องมีการพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างองค์กร ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศได้

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

(๑) รัฐธรรมนูญ บัญญัติสรุปได้ว่า

(๑.๑) สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา ๓๒๔ (มาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ (มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง)

(๑.๒) สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มีสมาชิก ๒ ช่วง คือ

(๑.๒.๑) ช่วงแรก คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐) ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๑๐๗ และไม่มีลักษณะ

ต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๐๕ ยกเว้นมาตรา ๑๐๗ (๓) และมาตรา ๑๑๘ (๗) ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ลงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือ.... แล้วแต่กรณี (มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง)

(๑.๒.๒) ช่วงหลัง คือ ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๐๗ และมาตรา ๑๐๕ และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเวลาต่อมา ยกเว้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก มิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน มาใช้บังคับ (มาตรา ๓๒๕)

(๑.๓) วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา (๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ - ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓) (มาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง) ในกรณีนี้ ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ (มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม)

(๑.๔) วุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มีสมาชิก ๒ ช่วง คือ

(๑.๔.๑) ช่วงแรก คือ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐) ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๑๒๕ และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๒๖ ยกเว้นมาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ (มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่) ลงเป็นสมาชิกวุฒิสภาอยู่ต่อไปจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ฯ พุทธศักราช ๒๕๓๕ (มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม)

(๑.๔.๒) ช่วงหลัง คือ ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในเวลาต่อมา แต่ในคราวแรกที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตาม (๑.๔.๑) สิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งเริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง (มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑))

(๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ วินิจฉัยว่า “บทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ เป็นการรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ทำหน้าที่ต่างๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนกว่าจะครบวาระ ๔ ปี ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะฉะนั้นสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันจึงไม่ถือว่าเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉะนั้น ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ ขึ้นไว้เพื่อเชื่อมต่อระหว่างบุคคลผู้มาทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ เช่น ยกเว้นเรื่องอายุไม่ต้องถึง ๕๐ ปี ยกเว้นเรื่องคุณวุฒิการศึกษาไม่ต้องจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ยกเว้นข้อห้าม ส.ส. และ ส.ว.เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

ดังนั้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้

สำหรับคุณสมบัติให้ไปไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๕๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (และต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๗ (๕) ด้วย)

ส่วนข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) เรื่องการเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มาก่อนการรับสมัครรับเลือกตั้ง เห็นว่า นำมาใช้บังคับยังไม่ได้ เพราะสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ไม่ใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังกล่าวมาแล้ว

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน มีความเห็นว่า สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐”

(๓) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระเบียบฯ หมวด ๔ การสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนที่ ๒ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ข้อ ๗๓ ว่าด้วยคุณสมบัติ และข้อ ๗๔ ว่าด้วยลักษณะต้องห้าม สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีข้อความเป็นอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๑) (๒) และ (๔) มาตรา ๑๐๗ (๕) (ก) (ข) (ค) (ง) และ (จ) มาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) และ (๑๔) มาตรา ๑๒๕ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) และ (๓)

(๔) ผู้ร้อง/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕๕ คน เห็นว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวใน (๒) ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบันต้องเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นครั้งแรก ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา และมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาจนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันมิใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง จึงเท่ากับรับรองว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นคำวินิจฉัยที่มีชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๕) ผู้ร้อง/สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก ๑๐๓ คน เห็นว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้วใน (๒) เป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นปัญหาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และส่งบทความของ นายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง วุฒิสมาชิก ส.ส. ปัจจุบันสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ได้หรือไม่ โดยให้ถือว่า บทความดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำร้องด้วย

(๖) ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ลต ๐๐๐๑/๓๒๕๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญยืนยันมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ มีข้อความสรุปได้ตาม (๒) ข้างต้น

(๗) ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า

(๗.๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑.๒.๑) ผู้ใดมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๐๗ ยกเว้น (๓) และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๐๕ ย่อมจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปไม่ได้ เพราะมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิได้ยกเว้นไว้ และสมาชิกวุฒิสภา (๑.๔.๑) ผู้ใดมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๒๕ ยกเว้น (๒) และ (๓) หรือมีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๒๖ ยกเว้น (๒) และ (๓) ย่อมจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไปไม่ได้ เพราะมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิได้ยกเว้นไว้ หรือ อีกนัยหนึ่ง

(๗.๒) รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่

(๗.๒.๑) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ รวมทั้งผู้ซึ่งได้รับการเลือกตั้งซ่อมภายหลังวันดังกล่าว และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐) ซึ่งต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๑๐๗ ยกเว้น (๓) และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๑๘ (๓) (มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่) ประเภทหนึ่ง และผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกประการ และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ ยกเว้น (๔) เฉพาะในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก และมาตรา ๑๐๕ อีกประเภทหนึ่ง

(๗.๒.๒) ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ รวมถึงผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันดังกล่าว และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐) ซึ่งต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๑๒๕ ยกเว้น (๒) และ (๓) และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๒๖ ยกเว้น (๒) และ (๓) (มาตรา ๓๑๕ วรรคสามและวรรคสี่) ประเภทหนึ่ง และผู้ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกประการ และไม่มีลักษณะต้องห้ามใดๆ ตามมาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ อีกประเภทหนึ่ง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังบัญญัติอีกว่า

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๔) มาใช้บังคับ (มาตรา ๓๒๕) และ

การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในคราวแรก ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งเริ่มนับแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง (มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)) เท่านั้น

(๗.๓) “ส่วนที่ ๒ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ข้อ ๗๓ และข้อ ๗๔” ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาซ้ำกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๑)

(๒) และ (๔) มาตรา ๑๐๗ (๕) (ก) (ข) (ค) (ง) และ (จ) มาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) และ (๑๔) มาตรา ๑๒๕ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) และ (๓) อีก

โดยเหตุที่คำร้องทั้งสองนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายอย่างเดียวกัน ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะรวมนิじนัยได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นได้อีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๑) รัฐธรรมนูญ

- พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๖ มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๔ มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๖ และ มาตรา ๑๒๗

- (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๒๐๗

- พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐๗

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๑๐

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย

(๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเหล่านี้หรือไม่

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก ประธานรัฐสภาส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ๕๕ คน ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๒ ครั้งที่สอง ๑๐๓ คน ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๒ รวม ๑๕๘ คน ลงลายมือชื่อซ้ำ ๒๘ คน กงเหลือ ๑๓๐ คน ซึ่งมากกว่าสองในห้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด (ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิก ๓๘๒ คน) ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และประธานรัฐสภาเห็นว่า มีปัญหา เพราะเป็นเรื่องโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่ควรจะต้องมีการพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยถ้อยคำแล้ว เห็นว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับ

คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจวินิจฉัย หากเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเลือกสรรบุคลากรของรัฐสภาโดยตรง ที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะจะรองจนกว่ามีกรณีเกิดขึ้นตามมาตรา ๒๖๕ จะล่าช้าและเสียหายมาก จึงเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ และมาตรา ๒๖๖ ได้

ปัญหาที่สอง พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาใน (๑) และ (๒) แล้ว เห็นว่า ต้องตีความมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ว่า เป็นบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติบางมาตราของรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม เพื่อให้สมาชิกดังกล่าวทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาหรือรัฐสภา ในฐานะที่รัฐธรรมนูญให้คงเป็นสมาชิกของสภาทั้งสองจนถึงวันที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น เพราะบทยกเว้นต้องตีความโดยเคร่งครัด (exceptio est strictissimae interpretationis) จึงไม่มีเหตุผลอันใดที่จะนำมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่เป็นข้อยกเว้นสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม ไปใช้บังคับในกรณีอื่น เช่น การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกตามมาตรา ๓๒๕ หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) อีก เพราะรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติยกเว้นไว้

ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึง วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ซึ่งจะเป็นการเลือกตั้งในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) คือ เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง (๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ - ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓) ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งเริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม สิ้นสุดลงนั้น เห็นว่า มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ ไม่ยกเว้นคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้ามข้อใดแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกไว้ ดังเช่นที่ปรากฏในมาตรา ๓๒๕ ถ้าให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญเดิมซึ่งคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ หรืออีกนัยหนึ่งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกได้โดยไม่ต้องลาออกจากตำแหน่งที่คงเป็นหรือดำรงอยู่ก่อน เพื่อจะถือเอาประโยชน์จากการได้รับยกเว้นตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ นั้น ย่อมจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภารายอื่น ที่ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา และที่สำคัญที่สุด คือ สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้มีได้อำนาจหน้าที่ ตรวจสอบและกลั่นกรองกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวหากมีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นจากเดิมหลายประการ เช่น การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฯลฯ การกำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติกรขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญ ตลอดจนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาฎีกา ฯลฯ เป็นต้น จึงควรให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เท่าเทียมกัน

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญมิได้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ พิจารณาตีความ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๖ และมาตรา ๓๑๕ อีกทั้งมิได้ให้ขยายบทบัญญัติ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่มีให้นำบทบัญญัติบางมาตราของรัฐธรรมนูญไปใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามวรรคสองและวรรคสาม ไปถึงการที่สมาชิกดังกล่าวจะใช้สิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามวรรคห้า (๑) ด้วย ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสาม จึงไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓

นายประเสริฐ นาสกุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ